

עליית רווקות להר הבית

בקרב עולי הר הבית התעורר דיון על טבילת רווקות לעלייה להר הבית. כואב לי כאשר אני רואה את הדיון בדברי הראשונים והאחרונים סביב דיני העלייה להר באופן פשטני, תוך דימוי מילתא למילתא בלי כל ניסיון לדיון למדני בסברות, ובעיקר בלי כל רצון ליישב ולהבין סברות שבמבט ראשון אינן מובנות. אני חושב שהדיון בתשובת הריב"ש הוא דוגמה כואבת לזה.

א. תורף דברי הסוברים להתייר

1. הריב"ש לא תיקן כל "תקנה" שלרווקות אסור לטבול

כתב הבית יוסף (יורה דעה סימן קפג):
"כתב הריב"ש (סי' תכ"ה) שנשאל אם איסור נדה נוהג גם בפנויה והשיב שדבר פשוט הוא שנוהג בה והאריך בדבר וכתב שהטעם שלא תקנו טבילה לפנויה כדי שלא יבואו לידי מכשול בהסתלק ממנה איסור נדה החמור".
כלומר, הריב"ש לא תיקן "תקנה" שלרווקות אסור לטבול, אלא פסק שלפנויה אסור לטבול, ואיך ניתן להוציא מדבריו "תקנה" על רווקות שלא לטבול?
אמנם על הדין שבתולה אסורה לצאת בשבת בחוטי צמר ופשתן שצריכים להסירם בשעת הטבילה, מקשה הבאר היטב (או"ח שג,א): "ואם הבתולה אסורה מפני גזרה זו צ"ע כי הבתולות אסורות לטבול כמ"ש ביו"ד קפג ע"ש".
אך דבריו קשים, שהרי לא מצינו שיש איסור על הבתולות לטבול! לכן יש לדחות את דבריו.

2. טבילה בערב יום הכיפורים

כתב המג"א בשם המהרי"ל (תרו,ח):
"וי"א שהטעם דטבילה משום תשובה דהא אפילו נערים ובתולות שהן בני מצות טובלות ואפי' מי שטבל בער"ה ולא ראה קרי יחזור ויטבול ולפ"ז יש לטבול ג"פ וכ"כ ברוקח ויש לטבול קודם מנחה וכן נהג מהרי"ל".
מצינו, שלצורך מצווה – מותר לטבול.
אמנם, ה'שדי חמד', על פי הבאר היטב לעיל, מביא סיעה של אחרונים הסוברים שפנויות לא יטבלו בערב יום הכיפורים, ומסיק:
"ידע לפי האמור דיש לחוש למה שכתב הריב"ש לאו דוקא בתולה, אלא כל פנויה – לא תטבול, אחת בתולה ואחת אלמנה וגרושה".

אך מאידך, מצינו סיעה גדולה של אחרונים, בניהם המשנה ברורה, ושו"ע הרב, המתירים לנשים לטבול.

מה מחלוקתם?

לכאורה בשאלה הזו, האם הריב"ש תקן "תקנה" שאסור לרווקות לטבול, או שהאיסור הוא רק על טבילה לצורך תשמיש.

בשו"ת רב פעלים חלק ד (יורה דעה סימן טז) כתב:

"הביא דברי הרב שושנים לדוד הנז' ודברי הבאה"ט הנז' וי"ל בדבריו שכתב שם ע"ש גם עוד הביא שם ג"כ דברי הריב"ש ז"ל הנז' אך כפי הנראה לא ראה דברי הריב"ש במקומם אלא ראה מ"ש מרן בב"י מדבריו".

היוצא מדברנו, שוודאי שדברי הבאר היטב והשדי חמד – נדחו מההלכה ומותר לרווקות לטבול.

עד כאן תורף דברי המתירים.

ב. דחיית הראיות להתייר והסברת דברי הפוסקים האוסרים

לענ"ד הדיון בדברים כלל לא נגע בעומק הסוגיא, ואנסה לבאר את הדברים.

1. הסבר תשובת הריב"ש

הריב"ש דן בשאלה עקרונית מאוד;

פנויה המיוחדת לגבר, ורוצה לשמש עמו, ויש באפשרותנו לשכנע אותה לטבול ולהטהר – האם עלינו לעשות כן?

איסור נידה הוא איסור כרת. איסור פנויה המיוחדת לו – לרמב"ם זהו איסור לאו, ולראשונים אחרים זה רק איסור דרבנן. ללא דברי הריב"ש, לפי כללי ההלכה הידועים, מה היינו פוסקים?

כאשר יש אדם לפנינו שיש אפשרות שיאכל חמץ גמור בפסח, או שיאכל חמץ נוקשה. מה נאמר לו? ברור שנאמר לו לעבור על האיסור הקל. אפשר להביא לכך עשרות מקורות.

מחדש הריב"ש שעדיף שהיא ובועלה יעברו על איסור כרת(!) בניגוד לכלל כללי ההלכה [במאמר מוסגר, כדאי לחשוב מה תהיה התגובה לרב שיפסוק כמעין זה כיום...].

הריב"ש קבע:

"ומה שנפלאת איך לא תקנו טבילה לפנויה כדי שלא יכשלו בה רבים, ואין כאן מקום תמה, שהרי כיון שהפנויה אסורה כמש"כ. אדרבה, אם היתה טובלת היה בה מכשול שהיו מקילין באסורה, כיון שאין אסורה אלא מדרבנן".

כלומר, "למנוע מכשול" - הערך של שמירת הטהרה בישראל, שלא יקלו בביאת פנויה, חמור יותר מאשר איסור כרת. זהו חידוש עצום. כנגד כללי הפסיקה המקובלים. זו "תקנת הריב"ש". שיקול שמירת הטהרה בישראל – קודם לכל.

אל תהיה הכרעת הריב"ש קלה בעינינו. יש היום זוגות רבים, מסורתיים, שלא נמנעים מאיסור אישות לפי חופה וקידושין, אך כן היו מקפידים על הלכות נידה. באיסור על רווקות לטבול – אנו דוחים אותם שלא לשמור על טהרת משפחה גם בהמשך חיים, ולהגדיר את עצמם כחילונים!

אך קביעת הריב"ש במקומה עומדת – מול החשש של הרס המשפחה בישראל. כתוצאה מקביעת סולם הערכים של הריב"ש התקבל בקהילות ישראל שפנויות לא טובלות. ה'באר היטב', תיאר בדבריו בדיני הוצאה בשבת את הנוהג המקובל - פנויות אינן טובלות, ולכן אין סיבה שיאסר עליהן לצאת בצמר ופשתן. דבריו הם שיקוף של המנהג שהתקבל בעקבות קביעת סולם הערכים של הריב"ש.

לאור זאת, נדון על טבילת רווקות לעלייה להר הבית. נכון, הריב"ש לא התייחס מפורשות לעלייה להר הבית. אבל הריב"ש קבע שרווקות לא יטהרו – כדי להציל מאיסור כרת.

כעת יש לדון, האם טהרה לעלייה להר הבית, המתירה את הפנויה מאיסור כרת, מותרת למרות שהדבר יכול להביא למכשול? האם המצווה בעלייה להר הבית – עדיפה על מניעת איסור כרת?

זו שאלה גדולה מאוד.

ההכרעה והיישום של קביעה זו נתונה לפוסקי דורנו. רק נאמר שכל הסובר שאין כל חשש מכשול לפגיעה בטהרה ובמוסד המשפחה בישראל – אינו יודע מה הוא סח. עוד נוסיף ונאמר, יתכן שרב פלוני אלמוני, בשיחה אישית, בצנעה, יתיר לרווקה לטבול – אך להוציא היתר פומבי? מי יקח על עצמו אחריות זו לפגיעה במוסד המשפחה בישראל?!

זו הסיבה, שכל גדולי הפוסקים, גם אלו שתמכו בעלייה להר הבית – אוסרים על טבילת רווקות להר.

כשיבנה המקדש בע"ה, ישב בית הדין הגדול, וכלל לא פשוט מה יכריע לפי המצב הרוחני של העם. יתכן שיאמרו לאסור, ויתכן שיאמרו להתיר. יתכן שיתירו רק לצורך קורבן פסח, ולא לצורך אחר, ויתכן שיתירו רק לכהנת ולא לישראל. האומר: "כשיבנה המקדש - יהיה מותר", מעקר את כוחו של בית הדין הגדול העתיד לבוא.

2. טבילה בערב יום הכיפורים

לכאורה יש מקור להיתר טבילה שלא למטרת אישות – טבילה בערב יום הכיפורים. אך מדקדוק בלשון האחרונים נראה ההשוואה בין טבילה המטהרת מאיסור נידה לבין טבילה בערב יום הכיפורים, כלל לא מובנת. טבילה בערב יום הכיפורים, באה כדברי המג"א: "לתשובה", או לטהרה מטומאת קרי, ולא לטהר אישה לבעלה!

הדברים מפורשים דווקא בדברי הרב פעלים ממנו מביאים להיתר. הוא נשאל: "והנה בעתה נסתפקתי בנשים הטובלות תוך ז' נקיים בשביל טהרה לבית הכנסת ותפלה הגם שהם באמת עודם מתנהגים באיסור הרחקת הנדה עם בעליהם כנדה גמורה שלא טבלה והם טובלים לבעליהם אחר ז' עכ"ז יש להסתפק אולי לא אריך למעבד הכי דאיכא למיחש למכשול פן יקל בעיניה איסור נגיעה וכיוצא בראותה שכבר טבלה". כלומר, ה"רב פעלים" כלל לא דן על טבילה המתירה פנויה לבעלה. הדברים מפורשים גם בהמשך דבריו:

"והנה ממ"ש הריב"ש ז"ל טעם על הפנויות שלא תקנו להם טבילה אין הוכחה מזה לערער על נ"ד, די"ל התם הפנויות אין להם סיבה וטעם לטבול ואם היו אומרים להם לטבול כדי שלא יכשלו בהם רבים נמצא שעושים בזה תקנה לחוטאין והרי כאלו הם נותנים אצבע בין שיניהם להכשל. משא"כ בנ"ד דהיא טובלת משום סיבה וטעם יש לה בזה כדי שתתפלל ותכנס לבית הכנסת בטהרה לכן **ודאי לא תבא לידי מכשול כי יודעים שזו הטבילה לא תועיל בשביל נגיעה ותשמיש בינה לבין בעלה**".

כלומר: יש להקל כאן, לא משום שאין "תקנה" של הריב"ש על איסור טבילה של פנויה, אלא מסיבה אחרת, שאין כאן כל חשש מכשול! והדברים מפורשים בסיכום דבריו: "ורק בקיצור דברים אומר כי נראה שהנשים הללו שהם טובלות רק בערב ר"ה וערב יוה"כ בתוך השבעה נקיים שכונתם לשם שמים בשביל טהרה אין למחות בידם. חדא: **דאין זה דבר תמידי** כאשר היו עושין בדורות הראשונים בכל פעם דלהכי חשו בדורות האחרונים לדעת הרמב"ן ובטלו מנהגם. ועוד: כי כאן כאשר טובלין בתוך הז' נקיים בשביל טהרה לתפלה נקייה וכיוצא אין מסירים השער של אותו מקום גם אין קוצצין הצפרניים וגם אין סורקין את שער ראשם והרי בזה חסרו כמה דברים הנהוגים בטבילת אשה לבעלה. וזה היכר גדול להם שזאת הטבילה לא תועיל לטהר האשה לבעלה אלא רק משום טהרת הנפש ונקיות לעבודה ותפלה של ימים נוראים ולכן אין למחות בידם על זאת".

כלומר, יש להתיר משתי סיבות:

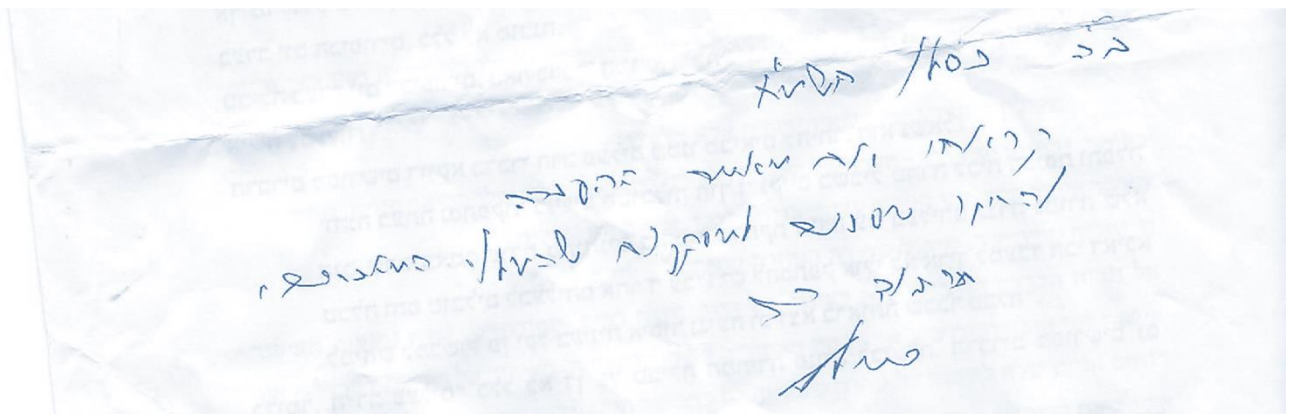
1. אין זו טבילה קבועה, רק ערב היום הקדוש, ואין חשש מכשול.
2. טבילה זו כלל לא מטהרת את הפנויה מאיסור נידה.

איך אפשר להוכיח מכאן על היתר טהרת פנויה מטומאת נידה להר הבית?! אדרבה,
מדבריו מוכח שבמקום של טבילה המטהרת פנויה מאיסור נידה, באופן תדיר – הדבר
אסור.

(הרב דוב ליאור שליט"א העיר, שבאותה מידה ניתן לנסות להביא ראיה מטבילת
גירות רווקה לשם גירות...).

ראינו שדברי הפוסקים האוסרים על רווקה להיטהר מטומאת נידה גם לשם עלייה
להר הבית ברורים מיושבים.

לתגובות: boazy4@gmail.com

ב"ה כסלו תשע"ח

קראתי את המאמר בהסברה

והריני מסכים למסקנות שהעלו המחברים.

בכבוד רב

דוב ליאור